

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВІЯВЛЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В ПОЛТАВСЬКОМУ
ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

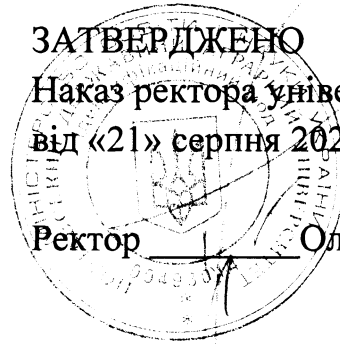

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ ректора університету
від «21» серпня 2024 р. № 265

Ректор Олександр ГАЛИЧ

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ
АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ В ПОЛТАВСЬКОМУ
ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

СХВАЛЕНО

Протокол засідання вченої ради
університету
«21» серпня 2024 р. № 12

Протокол ради з якості вищої освіти
університету
«20» червня 2024 р. № 9

Полтава 2024

Укладачі Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті:

Олександр ГАЛИЧ – ректор

Валентина АРАНЧІЙ – перший проректор

Андрій ДОРОШЕНКО – проректор з науково-педагогічної роботи

Інна ЛАВРІНЕНКО – керівник відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

Тетяна ЯПРИНЕЦЬ – завідувачка навчально-методичного кабінету відділу моніторингу та забезпечення якості освіти

ЗМІСТ

1.	Загальні положення	4
2.	Основні поняття та їх визначення	4
3.	Порядок перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень	6
4.	Рекомендації щодо запобігання та попередження плагіату в академічних текстах	8
5.	Прикінцеві положення	10

1. Загальні положення

1.1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті (далі – Положення) розроблено відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», чинних наказів і рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Етичного кодексу Вченого України, Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, інших організаційно-розпорядчих документів Полтавського державного аграрного університету (далі – Університет).

1.2. Метою Положення є врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних текстах учасників освітнього процесу Університету, сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й оригінальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.3. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Університету та якості вищої освіти в цілому.

2. Основні поняття та їх визначення

2.1. У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

- **автор** – фізична особа, творчою працею якої створено твір;
- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **академічний текст** – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної роботи, курсової роботи/проекту, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;
- **звіт подібності** – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Університету, відкритими інтернет-джерелами;

- **науковий результат** – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акту, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову тощо;

- **плагіат** – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

- **унікальність твору (роботи, матеріалу)** – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу;

- **цитата** – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

2.2. Різновидами плагіату є:

- видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї жодних змін;

- копіювання значної частини чужої роботи в свою, як в оригіналі так і у перекладі, без внесення в запозичене жодних змін та належного оформлення цитування;

-внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

- парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту;

- компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел;

- відтворення у тексті наведених в іншому джерелі цитат із третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата.

2.3. Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Прикладами самоплагіату є:

- дублікація публікацій;

- дублювання наукових результатів;

- подання у звітах з виконання проєктів результатів, що містилися у попередніх роботах;

- агрегування даних – суміщення старих і нових даних без їх чіткої ідентифікації з відповідними посиланнями на попередні публікації;

- дезагрегування даних – публікація частини раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію.

2.4. Не вважається самоплагіатом використання:

- здобувачем своїх наукових праць у тексті дисертації без посилання на ці праці, якщо вони попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані здобувачем в анотації дисертації;

- науково-педагогічним працівником своїх наукових праць у звітах за результатами виконання науково-дослідних робіт, що фінансуються за кошти державного та / або місцевого бюджетів, якщо вони попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних результатів науково-дослідної роботи;

- здобувачами вищої освіти ступеня бакалавра, магістра у своїх кваліфікаційних роботах текстів, графічних матеріалів із власних праць, якщо вони попередньо опубліковані з метою висвітлення результатів досліджень.

3. Порядок перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень

3.1. Перевірка академічних текстів із використанням антиплагіатних онлайн-систем проводиться для визначення ступеня подібності академічного тексту до текстів документів, що містяться у мережі Інтернет. Система надає інформацію, що має рекомендаційний характер, остаточне рішення щодо правомірності запозичень, знайдених антиплагіатними системами, приймає науковий керівник / науково-педагогічні працівники кафедри / рада з якості вищої освіти спеціальності / редакційна колегія з урахуванням результатів перевірки програмними засобами, специфіки та виду роботи, а також власних знань відповідної предметної області.

3.2. Обов'язковій перевірці на наявність текстових запозичень підлягають такі академічні тексти:

- кваліфікаційні роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра і магістра – на етапі допуску до захисту перед екзаменаційною комісією;

- дисертаційні роботи на здобуття освітнього ступеня доктора філософії або доктора наук – на етапі подання роботи для обговорення на засіданні структурного підрозділу, що реалізує відповідну освітньо-наукову програму та / або здійснює підготовку здобувача до захисту;

- рукописи статей, тез доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового чи науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів тощо) – на етапі прийняття редколегією

видання рішення про допуск рукопису до подальшого рецензування та опублікування;

- рукописи науково-методичних праць (підручники, навчальні посібники), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації вченої ради Університету до видання – на етапі прийняття кафедрою рішення про порушення клопотання щодо надання рекомендації до друку;

- заключні звіти за результатами виконання науково-дослідних робіт, що фінансуються коштом державного та / або місцевого бюджетів, бюджетів організацій – на етапі прийняття кафедрою рішення про їх схвалення.

3.3. Навчальні роботи здобувачів вищої освіти (курсів роботи / проекти, звіти з практик та ін.) повинні бути перевірені самостійно здобувачами вищої освіти, використовуючи програми, які є у відкритому доступі, крім тих, розробниками яких є фізичні або юридичні особи, зареєстровані на території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором / державою-окупантом або Університетом.

3.4. Перевірку на можливу наявність запозичень в академічному тексті чужих опублікованих результатів (текстів) без належного посилання на автора / авторів здійснює відповідальний за перевірку системний оператор.

3.5. Процедура перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень регламентується Порядком перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті.

3.6. Для перевірки академічного тексту на наявність текстових запозичень здобувачі вищої освіти готують його електронну версію (без списку використаних джерел і додатків) у форматі (на вибір): .doc, .docx, .rtf або .pdf і надсилають на електронну пошту відповідальної особи за перевірку робіт на кафедрі, відповідальній за реалізацію відповідної освітньої програми, яка передає остаточну електронну версію академічного тексту системному оператору для перевірки на наявність запозичень. Системний оператор проводить перевірку електронної версії на можливу наявність у тексті запозичень з опублікованих результатів (текстів) без належного посилання на автора / авторів. Перевірка, зазвичай, здійснюється не більше трьох робочих днів. За результатами перевірки системний оператор отримує Звіт подібності у .pdf форматі, що містить інформацію, яка вказує на ймовірність неправомірних запозичень із інших джерел.

На підставі Звіту подібності системний оператор готує Звіт на наявність текстових запозичень і передає його відповідальній особі за перевірку робіт на кафедрі, відповідальній за реалізацію відповідної освітньої програми. Відповідальна особа за перевірку робіт на кафедрі, відповідальній за реалізацію

відповідної освітньої програми, передає для аналізу Звіт на наявність текстових запозичень на відповідну кафедру / раду з якості вищої освіти спеціальності, котрими мають бути розглянуті запозичені фрагменти в роботі стосовно коректності оформлення цитувань і посилань на першоджерела. При прийнятті рішення щодо допустимого рівня оригінальності авторського тексту враховується специфіка та вид роботи (кваліфікаційна робота, дисертація, стаття та ін.).

3.7. У разі незгоди із рішенням кафедри / ради з якості вищої освіти спеціальності, автор має право на наступний робочий день після його отримання подати письмову заяву на ім'я голови Комісії з академічної доброчесності.

Голова Комісії з академічної доброчесності у тижневий термін має призначити засідання комісії. Про дату, місце та час проведення засідання комісії заявника попереджають за допомогою наявних засобів зв'язку щонайменше за 24 год. Якщо заявник не з'являється на засідання комісії, питання розглядається за його відсутності.

Сумніви, що виникають у членів Комісії з академічної доброчесності, трактуються на користь заявника, робота якого розглядається комісією.

Витяг із протоколу засідання Комісії з академічної доброчесності з відповідним рішенням підписує голова комісії, її члени та заявник.

3.8. Виявлені у тексті твору запозичення правомірні, якщо вони є:

- власними назвами (індивідуальними найменуваннями окремих об'єктів, найменуваннями установ, найменуваннями нормативно-правових актів, бібліографічними посиланнями на джерела та ін.);
- усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань;
- цитуваннями, оформленими належним чином;
- відображенням змісту господарських операцій через кореспонденцію рахунків; таблиць фінансового, економічного аналізу діяльності підприємств, установ і організацій;
- термінами та їх визначенням згідно з нормативно-правовими актами;
- сталими методиками розрахунку й опису, що характерні для певної сфери знань.

4. Рекомендації щодо запобігання та попередження плагіату в академічних текстах

4.1. Будь-який текстовий фрагмент обсягом від речення і більше, відтворений в тексті без змін, із незначними змінами, або в перекладі з іншого джерела, обов'язково має супроводжуватися посиланням на це джерело.

Винятки допускаються лише для стандартних текстових кліше, які не мають авторства та/чи є загальноновживаними.

4.2. Якщо перефразування чи довільний переказ в академічному тексті тексту іншого автора (інших авторів) займає більше одного абзацу, посилання (бібліографічне та/або текстуальне) на відповідний текст та/або його автора (авторів) має міститися щонайменше один раз у кожному абзаці академічного тексту, крім абзаців, що повністю складаються з формул, а також нумерованих та маркованих списків (в останньому разі допускається подати одне посилання наприкінці списку).

4.3. Якщо цитата з певного джерела наводиться за першоджерелом, в академічному тексті має бути наведено посилання на першоджерело. Якщо цитата наводиться не за першоджерелом, в академічному тексті має бути наведено посилання на безпосереднє джерело цитування.

4.4. Будь-яка наведена в академічному тексті науково-технічна інформація має супроводжуватися чітким вказуванням на джерело, з якого взята ця інформація. Винятки припускаються лише для загальновідомої інформації, визнаної всією спільнотою фахівців відповідного профілю. У разі використання в академічному тексті нормативно-правового акту достатньо зазначити його назву, дату ухвалення останніх змін до нього або нової редакції.

4.5. Будь-які відтворення оприлюднених творів мистецтва мають супроводжуватися зазначенням авторів та назви цих творів мистецтва (якщо вони відомі). Якщо автори/виконавці невідомі, слід зазначити, що вони невідомі. У разі неможливості ідентифікувати автора, назву та/чи виконавців твору слід обов'язково зазначити джерело, з якого взято відтворений твір.

4.6. Попередження плагіату в академічному середовищі Університету здійснюється шляхом проведення комплексу профілактичних заходів, які полягають в:

- ознайомленні учасників освітнього процесу з нормативно-правовою базою щодо академічної доброчесності;
- інформуванні учасників освітнього процесу про необхідність дотримання принципів і правил академічної доброчесності;
- організації заходів із популяризації принципів академічної доброчесності та основ інформаційної культури;
- перевірці академічних текстів на наявність текстових запозичень;
- інформуванні учасників освітнього процесу щодо рекомендованих показників оригінальності текстів та відповідальності у випадку виявлення фактів академічного плагіату;

- оприлюдненні дисертації (монографії) та автореферату дисертації осіб, які здобувають наукові ступені доктора філософії та доктора наук, а також відгуків офіційних опонентів на веб-сайті Університету;

- реалізації редакціями видань Університету політики академічної доброчесності у питаннях відбору, рецензування, оформлення та оприлюднення поданих до розгляду статей;

- організації бібліотекою Університету заходів із популяризації основ інформаційної культури та правил наукової етики;

- формуванні для здобувачів вищої освіти навчальних завдань із використанням науково-освітніх інновацій, що сприяють розвитку у них наукової креативності та забезпечують їх підготовку до виконання оригінальних наукових творів тощо.

5. Прикінцеві положення

5.1. Положення набуває чинності з моменту його затвердження вченою радою Полтавського державного аграрного університету та введення в дію наказом ректора університету.

5.2. При затвердженні нової редакції Положення попереднє втрачає чинність.